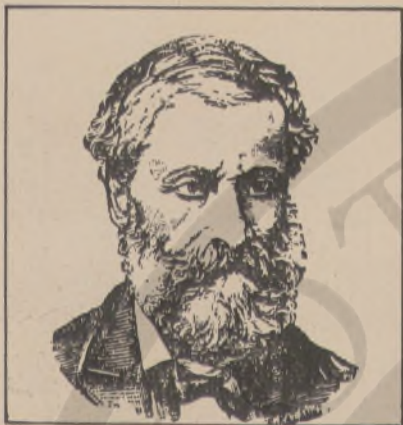
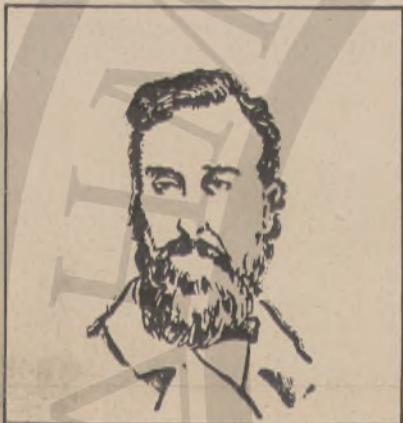

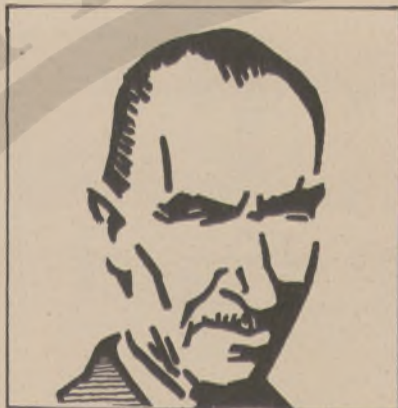
Ήταν ο Βενιζέλος, τὸ 1916, πού ἀφορίστηκε. Ήταν πρὶν ὁ Λασκαράτος, ὁ Ροΐδης... Καὶ πρὶν ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ ἄλλοι. Σήμερα, βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ «ἀφοριστικὴ ἐξαρση» πού θυμίζει «αὐτο ντὰ φέ» καὶ «πουργκατόριουμ». Κι ὅμως «ἀγαπάτε ἀλλήλους» καὶ «εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταράσθε» ἐδίδαξε ὁ Χριστός.

«**Ἀνδρέας Λασκαράτος:** Λίγους μῆνες πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του, ἡ Ἐκκλησία ἔλυσε τὸν «ἀφορισμό» πού εἶχε διαρκέσει 44 χρόνια.

«**Ἐμμ. Ροΐδης:** Οὐτέ κ' ὁ συγγραφεὺς τῆς «Πάπισσας Ἰωάννας» κατάφερε νὰ γλυτώσει τὸν ἀφορισμό.

«**Νίκος Καζαντζάκης:** Μόλις πού γλύτωσε τὸν ἀφορισμό, ἀλλὰ γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὁ μεγάλος συγγραφεὺς ἔμεινε «σημειὸν ἀντιλεγόμενον».

ὁ καθένας πού γράφει ἓνα βιβλίο, φοβάται τὸν ἀφορισμό. Αὐτὸ θὰ ἦταν μιὰ βάρβαρη ἐπιστροφὴ στὸν σκοταδισμό τοῦ Μεσαίωνα.

Ἄ. Λασκαράτος: «Τὸ βδέλυγμα...»

Ἀκριβῶς, ὅπως στὰ 1856. Τότε πού ὁ Ἀνδρέας Γ. Τυπάλδος Λασκαράτος, τύπωσε τὸ βιβλίο του «Τὰ μυστήρια τῆς Κεφαλονιάς». Μ' αὐτὸ, καυτηρίαζε τὴν βιομηχανία τῶν παπάδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ήταν ἡ ἐποχὴ, πού οἱ θαυματουργοὶ Παναγιοὶ ἰδρώναν κ' ἐκλαίγαν, πού τὸ λάδι τοῦ καντηλιοῦ πουλιόταν πανάκριθα στοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Λασκαράτος καυτηρίασε ὅλη αὐτὴ τὴν καπήλευση τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, σατιρίζοντας τὴν φαιδρὰ. Ἄλλὰ κ' ἀμείλικτα.

Τὸν εἶπαν ἄθεο. Τὸν ἀδίκησαν. Ήταν ἐχθρὸς τοῦ «πίστευε καὶ μὴ ἐρέυνα». Ὁ Λασκαράτος δὲν χτύπησε τὸ χριστιανικὸ δόγμα, ἀλλὰ τίς καταχρήσεις τῶν παπάδων καὶ τὴν πρόληψη τοῦ λαοῦ. Δὲν ἄρεσε στὸν Λασκαράτο ἡ θρησκεία, ἐτσι πού τὴν εἶχαν καταντήσει οἱ παπάδες, ἡ δεισιδαιμονία, ἡ ἀμάθεια κ' ἡ τύφλωση τοῦ λαοῦ.

Στὶς 2 Μαρτίου 1856 τὸ «βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως» ἀφορίστηκε ἀπὸ τὸν Δεσπότη Κεφαλονιάς Σπ. Κοντομίχαλο. Γιὰ νὰ γλυτώσει ἀπὸ τὸν ἐξαγριωμένο ὄχλο, παίρνει τὴν οἰκογένειά του ὁ «ἀφορισμένος» καὶ φεύγει στὴν Ζάκυνθο. Ἄλλὰ κ' ἐκεῖ τὸν φτύνουν,

τὸν γιουχάρουν. Κι ὁ Δεσπότης Ζακύνθου διαβάζει κ' αὐτὸς στὴν Μητρόπολη δεῦτερο ἀφορισμό. Ὁ Λασκαράτος φεύγει στὴν Ἀγγλία. Στὴ Ζάκυνθο θὰ ξαναγυρίσει μετὰ τρία χρόνια.

Τὸ 1867 ζητάει τὴν ἄδεια νὰ βαπτίσει ἓνα παιδί. Τοῦ τὴν ἀρνοῦνται. Τότε τυπώνει τὴν περίφημη «Ἀπόκρισὴ» του στὸν ἀφορισμό. Ἡ Σύνοδος τοῦ κάνει μήνυση. Δικάζεται στὸ Κακούριο δικεῖο Ἀργοστολίου. Ἀθωώνεται.

Τὸ 1899 ὁ φιλελεύθερος καὶ νεωτεριστὴς Δεσπότης Κεφαλονιάς Γεράσιμος Δόριζας ζητάει ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο νὰ λύσει τὸν ἀφορισμό. Ἡ Σύνοδος δέχεται τὴν εἰσήγησή καὶ τὸν Ἰανουάριου τοῦ 1900 αἶρει τὸν ἀφορισμό.

Λίγους μῆνες ἀργότερα πεθαίνει ὁ Λασκαράτος, καὶ ὡς ἀπὸ τὰ χαράματα ἀρχίσανε νὰ σημαίνουνε νεκρικάτα. Ὁ παπα-Μαντζαβίνος, σάν γραμματεὺς, ἔλαβε τὴν ἀμφοροσιανὴ ὀρθόδοξη εὐχάριστην νὰ ἀφορεθῆ στὴν ἐπισκοπικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σωτήρος, ἐκείνονε πού ἀπὸ δεκάξη χρόνους πρωτύτερα

ἐμίσα, καὶ τὸ βιβλίο 'κείνο πού ἐξεφαύλιζε τὴν ἀχριστιανίη του θρησκευομένη. Οἱ ἄλλοι παπάδες ἐλάβανε τὸ ἴδιο τραπέζιο κ' ἐκείνοι, καθένας στὴν ἐκκλησιά του. Καὶ ὁ Ἐσταυρωμένος ἦτον ὁλοῦθε, ὅπου εἰς τὸ ὄνομα του ἀφορεζότουνε ἡ θρησκεία του...».

Καὶ συμπληρώνει: «Ἐνας ἀφορισμὸς σήμερα (Σημ. συντ. στὰ 1856) εἶναι ἓνας ἀληθινὸς ἀναχρονισμὸς. Κι' ὅταν μᾶς παρουσιάξεθε ὀπλισμένοι μ' ἓνα τέτοιο ὄπλο, ἐνθυμούμεθα εὐθὺς τὸν Μεσαίον Αἰῶνα, μὲ τὰ σιδηρικά του καὶ μὲ τ' ἀτσάλι του...».

Θὰ ἀκολουθήσει ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Ἐμ. Ροΐδη, τοῦ συγγραφέα τῆς «Πάπισσας Ἰωάννας». Ἀργότερα θὰ λυθεῖ κ' αὐτὸς ὁ ἀφορισμὸς.

Ἐπιστροφὴ στὸν Μεσαίωνα;

Ἄν πρὶν ἀπὸ 120 χρόνια ὁ ἀφορισμὸς ἦταν ἀναχρονιστικὸς, τί εἶναι σήμερα; Ἐπιστροφὴ στὸν Μεσαίωνα;

«Ἀποκόπτομεν ἀρχιερατικῶς τοῦ ποιμνίου καὶ τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τοὺς πεπορωμένους κλέπτας τούτου τοὺς συνεργοὺς τῶν φρικτῶν αὐτῶν κλεπτῶν καὶ τοὺς γνωρίζοντας περὶ τούτων καὶ μὴ φανερώνοντας αὐτοὺς. Ἐστῶσαν ἀφορισμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι, ἐκτός ἂν μετανοήσουν καὶ αἰτήσουν ἐμπράκτως συγγνώμην καὶ λύσιν τοῦ παρόντος. Ἐστῶσαν ἀδιάλυτοι, τυμπανιαῖοι, ἀλύτρωτοι καὶ τρέμοντες, ὡς ὁ Κάϊν, φέροντες τὴν λέπραν Γιάζη καὶ τὰς κατάρας ἀπάντων τῶν Ἁγίων Πατέρων, τῶν ἁγίων 7 Οἰκουμενικῶν Συνόδων...».

Εἶναι τὸ κείμενο τοῦ ἀφορισμοῦ, πού διάβασε ὁ φωτισμένος Μητροπολίτης Κορινθίας πρὶν λίγες μέρες.

Ἰδιες λέξεις, ἴδιες φράσεις. Τὸ ἴδιο νόημα, οἱ ἴδιες θεϊκὲς κατάρες. Ὅπως τὸν καιρὸ τοῦ Λασκαράτου καὶ τοῦ Ροΐδη.

Ὅταν ἐκεῖνος ὁ παπα-Μαντζαβίνος διάβαζε ... Ἐστῶ τρέμων καὶ σταίνων ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ὁ Κάϊν, κληρονομησάτω τὴν λέπραν τοῦ Γιάζη καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰουδα. Ταῦτα μὲν, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῶν ἡμῶν ταπεινότητος εἰη μετὰ πάντων ἡμῶν».

Εὐχὲς ἀνακατεμένες μὲ κατάρες, ὅπως θάλεγε ὁ Λασκαράτος.

Ποιά εἶναι ἡ θέση πού παίρνει ἡ Πολιτεία, ἀπέναντι σ' αὐτὴ τὴ βαρεῖα ποιητῆ;

Ἀπαντᾷ, ὁ γενικὸς διευθυντὴς τοῦ ὑπουργείου Παιδείας καὶ καθηγητῆς τῆς Θεολογίας κ. Βλ. Φειδᾶς:

«Ὁ ἀφορισμὸς ἀπέκειται εἰς τὴν πλήρη δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι μιὰ ποιητῆ, ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται στὸν ἀμετανόητον: α) γιὰ νὰ τὸν κάνει νὰ μετανοήσῃ καὶ β) γιὰ νὰ προφυλάξῃ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν ἐπίδρασή του.

Μὲ ἄλλα λόγια εἶναι μιὰ ποιητῆ, πού ἐπιβάλλεται ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἀφορισμὸς δὲν ἐρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τίς διατάξεις τοῦ Συντάγματος περὶ ἀνεξιθρησκείας. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀφορίζει ποτὲ ἓνα δεδηλωμένο ἄθεο ἢ κάποιον, πού ἀνήκει σὲ διαφορετικὸ δόγμα. Μὲ βάση τὴν ἀρχὴ αὐ-

τῆ, ἡ ποιητῆ δὲν εἶναι ἀντισυνταγματικὴ, ἀφοῦ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία σ' ἓνα δικὸ της μέλος.

Ἄλλο εἶναι τὸ πρόβλημα...
...Ὁ ἀφορισμὸς εἶναι ἓνα μεγάλο ὄπλο στὰ χεῖρα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ χρῆση του μπορεῖ νὰ προκαλέσει διάφορα κοινωνικὰ ἀκόμα καὶ πολιτικὰ προβλήματα. Γι' αὐτὸ κ' ὁ νόμος ἔχει προβλέψει, ὥστε κάθε προσωπικὸς ἀφορισμὸς ἀπαραιτῆτως νὰ ἐγκρίνεται κ' ἀπὸ τὴν Πολιτεία καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον Παιδείας».

Ἀφορεσμένοι καὶ ὁ Βενιζέλος!

Ἡ περίπτωση τοῦ Μεγάλου Βενιζέλου εἶναι χαρακτηριστικὴ. Τὰ κίνητρα τοῦ ἀναθέματος τοῦ '16 δὲν ἦταν ἐκκλησιαστικὰ.

Γιὰ πολιτικούς λόγους μαζεύτηκαν τὸ πρῶνὸ ἐκεῖνο - 12 Δεκεμβρίου 1916 - στὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως τὰ μέλη τῆς Ἱεράς Συνόδου μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν Θεόκλητο, οἱ ἀρχεὶ καὶ πλήθη «κωνσταντινικῶν». Ὁ ἴδιος ὁ Θεόκλητος διάβασε τὸ «ἀνάθεμα» ἐναντίον τοῦ Βενιζέλου, πού «ἐπιβουλεύοταν τὴν βασιλείαν». Ὁ ἴδιος ὁ Θεόκλητος ἔδωσε τὸ σύνθημα γιὰ ν' ἀρχίσουν νὰ πέφτουν οἱ πέτρες. Τὴν ἴδια στιγμή, ἡ ἴδια «τελετὴ» ἐπαναλαμβάνοταν σ' ὅλες τίς πόλεις καὶ τὰ χωριά τῆς «κωνσταντινικῆς» Ἑλλάδος.

Ήταν ἡ ἐποχὴ, πού ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος εἶχε ἰδρύσει τὸ «κράτος τῆς Θεσσαλονίκης», αὐτὸ πού θὰ ἐσωζε τὴν τιμὴ τῆς πατρίδας. Ήταν ἡ ἐποχὴ τοῦ Διχασμοῦ. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Κωνσταντινίου ἐσπευσε νὰ τὸν εὐλογήσῃ, ρίχνοντας ἀνάθεμα στὸν «τρισεκατάρατον».

Μὲ μεγάλα ἄμφια ὁ Θεόκλητος, Γύρω του συνοδικοί, ὁ κλήρος. Ρίχνει τὴν πρώτη πέτρα: «Κατὰ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, συλλαμβάνοντος ἀρχιερεῖς καὶ ἐπιβουλεύοντος Βασιλείαν καὶ Πατρίδα ἀνάθεμα ἐστῶ...».

Γιὰ πολιτικούς λόγους ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀφόριζε, στὸ παρελθόν, ἐπαρχίως ὀλοκλήτους ἢ καὶ τάξεις ἀνθρώπων. Καταπατοῦσαν κανένα μετόχι τῆς; Ἐκλείνε τίς ἐκκλησίες σ' ἐκείνη τὴν περιοχὴ κ' ἀφόριζε ὅλους τοὺς κατοίκους. Δὲν ἤθελε τὸν τάδε ἢ τὸν δεινα κυβερνήτη; Γινόταν τὸ ἴδιο.

Μιά μικρὴ γεύση γιὰ τὸ τί γινόταν τότε, εἶναι τὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἡμερῶν στὴν Ἰταλία κ' ἡ ἐπέμβαση τοῦ Βατικανοῦ στὶς ἐκλογές. Ήταν μιὰ πολιτικὴ ἐπέμβαση, καμωμένη μὲ πολὺ διπλωματικὸ τάκτ, μιὰ ὑπόμνηση τοῦ «πουργκατόριουμ» στοὺς Χριστιανοδημοκράτες, πού θὰ ἔκαναν τὴν «ἀποκοτιά» νὰ ψηφίσουν Μπερλίγκουερ.

Ἡ Ἐκκλησία πιστεύει, ὅτι ὁ ἀφορισμὸς εἶναι δικὸ της ζήτημα. Ἐσωτερικὸ. Μιά ποιητῆ, πού εἶναι ἀναγκασιμένη νὰ ἐπιβάλῃ γιὰ νὰ περιφρουρήσῃ τὴν ἐνότητά της.

Τὴν ἀποψη αὐτὴ τὴν ἔχει δεχθεῖ ἡ Πολιτεία. Μὲ τὴν προϋπόθεση, ὅμως, ὅτι τὰ κίνητρα, οἱ αἰτίες τοῦ ἀφορι-

ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ: ΠΙΣΩ ΣΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ;

σμού, είναι εκκλησιαστικού χαρακτήρα.

Αν, όμως, πίσω από αυτό κρύβεται κάτι άλλο, τότε η Πολιτεία επεμβαίνει με το «θέτο» της. Από επέμβαση της Πολιτείας γλύτωσε ο Ν. Καζαντζάκης τον αφορισμό. Ή τότε Ίερά Σύνοδος έμποδιστηκε να τον αφορίσει από τον κυβερνητικό επίτροπο, τον καθηγητή κ. Ι. Καρμίρη.

Όταν πέθανε, το 1957, κι' η σορός του μεταφέρθηκε στο Ήράκλειο της Κρήτης, οι εκκλησιαστικές αρχές δεν επιτρέψανε να ψαλει νεκρώσιμη ακολουθία. Ο Ν. Καζαντζάκης ήταν για την εκκλησία «σημείον αντιλεγόμενον», εξ αιτίας τούσ τρόπου με τον οποίο άνημιετώπισε στά έργα του τόν θέμα της θρησκείας.

Όσες δικαιολογίες κι' αν υπάρχουν - κι' ασφαλώς υπάρχουν πολλές - ό αφορισμός είναι μία πράξη πού μάς γυρίζει πίσω, πολύ πίσω.

Μόνο βαριά παραπτώματα

Βέβαια, για την Εκκλησία, ή αδράνεια, στην οποία είχε πέσει ή ποιητή τόσα χρόνια, δέν σημαίνει και κατάργηση. Ο αφορισμός είναι στοιχείο μόνιμο. Κι' ή Εκκλησία μπορεί, όποτε θέλει, να τό χρησιμοποιήσει.

Ή Ορθοδοξία, δέν έζησε ποτέ τόν τρόπο της Ίεράς Έξετάσης. Τότε, πού ό κόσμος σερνόταν στά εκκλησιαστικά δικαστήρια, με άληθινές ή ψεύτικες κατηγορίες. Όποιος δέν άναιρούσε ή δέν άναγνώριζε τό σφάλμα του, άνέβαινε στην πυρά. Πράξη πίστewς, «άουτο ντά φέ».

Ή δικαιοδοσία της Ορθοδόξου Εκκλησίας, άρχισε με τόν αφορισμό και τελείωνε στόν αφορισμό. Στην άπαγγελία τού θρησκευτικού «θανάτου».

Όυτε και σήμερα ή Εκκλησία είναι άνεξέλεγκτη. Δέν μπορεί ν' αφορίσει με τό πρώτο, όποιονδήποτε Χριστιάνο πού, κατά την άποψη της, έσφαλε. Και πρώτα - πρώτα, γιατί ό αφορισμός επιβάλλεται με την έγκριση της Πολιτείας, μόνο για βαρεία έγκληματικά παραπτώματα. Αίρεση, σχίσμα ή έκπτωση από την πίστη.

Ό άναρωτηθείτε: Άν κάποιος είναι αίρετικός, τί τόν νοιάζει άν τόν αφορίσουν ή δέν τόν αφορίσουν; Στην περίπτωση αυτή ή ποιητή έχει προστατευτικό χαρακτήρα για τούς άλλους. Ή άποκοπή τού «σεσηπότος μέλους» θά διαφυλάξει τό «ποιμνίο» από την φθοροποιό επίδραση της παραποιημένης διδασκαλίας.

Κι' έκτός από την άπαραίτητη άδεια της Πολιτείας, χρειάζονται όρισμένες άλλες διατυπώσεις. Ο έπίσκοπος ή ή Ίερά Σύνοδος πρέπει να ξεετάσουν με ή φροσχη άν, αυτός πού πρόκειται ν' αφορισθεί, άξίζει πράγματι, τέτοια μεταχείριση.

Ή Εκκλησία πρέπει να προσπαθήσει τρεις φορές να νουθετήσει τόν «αίρετικό», να τόν καλέσει να μετανοήσει ή ν' άναγνωρίσει την πλάνη του. Άν δέν τηρηθεί ή διαδικασία αυτή, ό αφορισμός είναι άκυρος. Άν κάποιος αφορισθεί, χωρίς να κληθεί σέ άπολογία, τότε έχει κάθε δικαίωμα ν' άγνοήσει τόν αφορισμό.

Παραδείγματα υπάρχουν άπλλά. Ο Ίωάννης ό Χρυσόστομος διαφόρησε για τόν αφορισμό, πού τού είχε άπαγγείλει ή Σύνοδος τού Θεοφίλου. Κι' ό Λασκαράτος - πού έπαθε τό ίδιο - στην περίφημη «Άπόκρισή» του, «τούς τά ψέλνει», γιατί τόν αφορίσαν χωρίς δική κι' άπολογία.

Χωρίς ν' άμφισβητείται ή δικαιοδοσία της Εκκλησίας, υπάρχουν σήμερα σοβαρές διαφωνίες, τόσο για τόν Τύπο, όσο και για την ουσία και την σκοπιμότητα τού αφορισμού. Σέ μία έποχή, μάλιστα, πού δέν έχει καμιά σχέση με τό μακρινό παρελθόν.

Ή παρέμβαση της Πολιτείας δέν μπορεί να μετριάσει την έντύπωση, πού δημιουργούν στούς πιστούς οι εκφράσεις, πού χρησιμοποιούνται στόν αφορισμό, ή πένθιμη άτύοσφαιρα και, γενικά, όλο τό τελετουργικό.

Ο τύπος τού αφορισμού θά μπορούσε να ήταν διαφορετικός, χωρίς ν' άλλάζει τίποτα, από την ούσία.

Θά μπορούσε, παραδειγμα, να λείψουν όλες αυτές οι κατάρες. Ο «αίρετικός» άποκόπεται από τό «χριστιανόπνευμον πλήθος». Θά άλλα τί χρειάζονται; Ποιό νόημα έχουν οι λέπρες πού θυμίζουν Μεσαιώνα;

Έκτός κι' αν λέγονται για κάποιο σκοπό. Για να κρατούν σ' έγρηγορηση κι' αυτόν τόν άπειροελάχιστο φόβο της μεταφυσικής τιμωρίας πού, όπωσδήποτε, νοιώθουμε όλοι οι πιστοί.

Υπάρχει ακόμα και κάτι άλλο. Τό παράδειγμα της Καθολικής Εκκλησίας, με τό τόσο πλούσιο και θεαρημένο «μητρώο». Ο Καθολικισμός, σήμερα, άποφεύγει τέτοιες ένέργειες, κι' όταν ακόμα προκαλείται. Πολλές φορές τό Βατικανό έχει φροντίσει - με μία άπάντηση πού δίνει - να κλεισει, με τάκτ και λεπτότητα μεγάλου διπλωμάτη, ζητήματα ικανά ν' άνάψουν πυρκαγιά.

Θά μπορούσε να δικαιολογηθεί ή άναβίωση της σκληρής τιμωρίας, όπως είναι ό αφορισμός, αν κινδύνευε σ' άλήθεια ή Εκκλησία μας από πράξεις αίρετικών.

Τέτοιος κίνδυνος δέν φαίνεται να υπάρχει. Η ηγουμενόμενη Ρωσική είναι άνα μεντοιμένο περιστάτικό. Θά μπορούσε ν' άντιμετωπιωθεί κι' άλλιως. Άλλ' όταν ή Εκκλησία άφήνει, έδώ και τόσα χρόνια, άνενόχλητες διάφορες «άγύρτισες» να έμπορεύονται τόν Χριστό, πώς μπορεί να δικαιολογηθεί τώρα αυτή ή άπότομη σκληρύνηση;

«Άγαπάτε άλλήλους...»

Με την «λελογισμένη» χρήση τού αφορισμού και μόνον σέ εξαιρετικές περιπτώσεις συμφωνεί κι' ό κ. Φειδάς:

«Ή Εκκλησία δέν πρέπει να φθάνει έσπευσμένα στόν αφορισμό. Πρέπει να δίνει εύκαιρία για μετανοία. Πρέπει να εξαντλεί όλες τις κατά τόν τύπον και κατά τό πνεύμα διατάξεις, οι όποιες θέλουν να επιβάλλεται ή ποιητή τού αφορισμού για τό καλό τού άμαρτωλού.

Ή Εκκλησία πρέπει να αφήνει να περνάει ή οξύτητα πού δημιουργεί τό ζήτημα, να ήρεμوتا πνεύματα και μετά να ξεετάξει άν, πραγματικά, συντρέχουν λόγοι για την έπιβολή μιας τέτοιας ποινής. Και, πάντοτε, σέ συνεργασία με την Πολιτεία.

Πράξεις σάν τούς αφορισμούς, εκφράσεις όπως αυτές πού άκούστηκαν στην Κορινθία, άδικούν την Εκκλησία και τούς πιστούς της. Την Εκκλησία, γιατί, ή κυριαρχία της βασίζεται στην άγάπη. Ποτέ, καμιά βία, δέν έδραίωσε Εκκλησία. Τούς πιστούς γιατί έχουν στόν τού τους τά λόγια τού Χριστού: «Έν τούτω γνώσεσθε ότι μαθηταί μου έστε, εάν αγαπάτε άλλήλους».

Γ. ΖΩΤΟΣ

• Ή Κύπρος, ό κ. Κληρίδης και οι έντονες δηλώσεις τού κ. Μαύρου • Τελικά, ποιά πολυθρόνα θά διαλέξει; • Ή «άυτονομία» τών τριών όπλων και ό κ. Άβέρωφ.

Τι συμβαίνει στην Κύπρο;

ΠΟΥ τό πάει ό κ. Γλαύκος Κληρίδης; Τι, επί τελους, συμβαίνει τις τελευταίες ήμέρες στην Κύπρο, με άποτέλεσμα να άνάψουν και πάλι τά αίματα; Τι κρύβεται πίσω από την πρόσφατη πραγματικά θεωλημένη έκρηξη τού κ. Γεωργίου Μαύρου, ό όποιος, για πρώτη φορά, χρησιμοποίησε τις πιο βαρείες εκφράσεις πού έχουν άκουστεί στην δημόσια ζωή, μετά την πτώση της δικτατορίας; Ποιά είναι τά «πολιτικά καθάρματα» και ποιοι οι πράκτορες, τών καταγγελητών τού άρχηγού της ΕΔΗΚ και πρώην Άντιπροέδρου της Κυβερνήσεως Έθνικής Ένότητας, ό όποιος, ως ύπουργός τών Έξωτερικών, ήταν επικεφαλής της Έλληνικής Άντιπροσωπείας στις διασκέψεις της Γενεύης, μετά την είσοδή τών Τούρκων στην Κύπρο;

Ή ιστορία, άρχισε τελευταία στην Λευκωσία, όπου είδαν τό φώς της δημοσιότητας πληροφορίες, κατά τις όποιες όρισμένοι κύκλοι (πού θεωρείται ότι εκφράζουν τις άποψεις τού Προέδρου της Κυπριακής Βουλής και πρώην εκπροσώπου τών Έλληνοκυπρίων στις διακοινοτικές συνομιλίες) ύποστηρίζουν, ότι ή εξέλιξη τού Κυπριακού θά ήταν καλύτερη, αν ή ελληνική (όχι ή έλληνοκυπριακή) πλευρά, δέν ήταν τόσο άκαμπτη στην πρώτη διάσκεψη της Γενεύης, καθώς και στην δεύτερη, πού έγιναν μετά την είσοδή τών Τούρκων και πρίν τόν «Άττιλα 2».

Τά δημοσιεύματα αυτά, άπέδιδαν σαφώς ευθύνες στόν κ. Γεώργιο Μαύρο για την άδιαλλαξία άπέναντι στις αξιώσεις Έτζεβιτ - Γκιουνές, ενώ - ύποτίθεται ότι... - θά ήταν καλύτερα να είχαν γίνει τότε άποδεκτές οι τουρκικές προτάσεις για τολυπεριφερειακή όμοσπονδία στην Κύπρο, όποτε - κατά τούς κύκλους αυτούς... - δέν θά είχαμε τόν «Άττιλα 2».

Ότερα από αυτά τά δημοσιεύματα, ό κ. Γεώργιος Μαύρος άντέδρασε με πρωτοφανή βιασότητα - βιασότητα, στην οποία δέν μάς έχει συνηθίσει ό άρχηγός της Άξωματικής Άντιπολιτευσεως, ό όποιος, μάλιστα, από όρισμένα στελέχη τού κόμματός του, γι' αυτό άκριβώς κατηγορείται: Ότι δέν θάζει τις φωνές όσο συχνά και όσο δυνατά πρέπει...

Στις δηλώσεις του, ό τότε εκπρόσωπος της Ελλάδος, τόνισε δύο πράγματα: Πρώτο, ότι άποφασιστική γνώμη στις τότε διαπραγματεύσεις είχε ό επικεφαλής της Κυπριακής Άντιπροσωπείας (και προσωρινός, τότε, άναπληρωτής τού Προέδρου Μακαρίου) κ. Γλαύκος Κληρίδης και, δεύτερο, ότι ό ίδιος ό κ. Γλ. Κληρίδης άπέριψε τό γνωστό τουρκικό τελεσίγραφο, πού προηγήθηκε της δεύτερης είσοδής.

Όπωσδήποτε, αυτό δέν μπορεί να τό άμφισβητήσει κανείς, μετά, μάλιστα, από την δημοσίευση (πρίν μήνες, από «Τό Βήμα») τών άπορητων πρακτικών τών δύο διασκέψεων της Γενεύης. Όπως φαίνεται από τά πρακτικά αυτά, όταν διατυπώθηκε από τόν τότε ύπουργό Έξωτερικών της Άγκύρας, τόν Γκιουνές, τό τουρκικό τελεσίγραφο:

• Ο κ. Γεώργιος Μαύρος κατάγγειλε, ότι πρόκειται για σχέδιο, πού άποβλέπει στην επέκταση της τουρκικής κατοχής στην Κύπρο.

• Ο κ. Γλαύκος Κληρίδης ζήτησε προθεσμία 48 ώρων για να μελετήσει τις τουρκικές προτάσεις, με τούς συνεργάτες του στην Λευκωσία, και να άπαντήσει, λέγοντας ότι ήταν άδύνατο να άπαντήσει άμέσως.

• Ο κ. Γκιουνές επέμεινε, ζητώντας άμέσως ένα «ναί» ή ένα «όχι» στις τουρκικές προτάσεις.

• Ο τότε Βρετανός ύπουργός Έξωτερικών (και σήμερα Πρωθυπουργός της Βρετανίας) κ. Τζάιμς Κάμλαχαν, έξοργισμένος με την τουρκική στάση, ζήτησε και αυτός άναβολή...

...Τελικά με την διατύπωση της (έμμεσης) άπειλής, ότι «στό τέλος ό τουρκικός στρατός θά καταστεί άιχμάλωτος της Κύπρου», από μέρος τού κ. Κάλλαχαν, ή συνεδρίαση διακόπηκε, για να άρχισει λίγες ώρες άργότερα ή επίθεση τού «Άττιλα 2».

Πώς λοιπόν, έξηγείται - άφού τά γεγονότα αυτά είναι πλέον γνωστά - ή δημοσίευση άντιθέτων πληροφοριών στην Κύπρο;

Τό «μυστικό» θά πρέπει, ίσως, να άναζητηθεί στο ότι, τό Φθινόπωρο, θά γίνουν στην Κύπρο γενικές εκλογές. Και, ίσως, μερικοί νομίζουν, ότι μπορούν να εξασφαλίσουν τις ψήφους τών χιλιάδων προσφύγων, υπόθετώντας θέσεις και άποψεις, πού θά ήταν δυνατόν να άποφανισθούν σαν «διάνοιξη» της όδου, για την επάνοδο τών προσφύγων στις έστιές τους.

Φυσικά, την άπάντηση θά την δώσουν με την ψήφο τους οι ίδιοι οι Κύπριοι - ψηφίζοντας τούς «άδιαλλακτους» ή τούς «διαλλακτικούς»!...

Περι «όφ δη ρέκορντ»...

ΠΟΣΟ, πώς και πότε τηρείται τό δημοσιογραφικό «όφ δη ρέκορντ» - μια και τόφερε ή συζήτηση;

Ή μέθοδος αυτή είναι, όπωσδήποτε, πολύ χρησιμη, πρώτα - πρώτα για την έννημέρωση της κοινής Γνώμης, όσο κι αν αυτό φαντάζει παράδοξο. Διότι, οι πληροφορίες πού παρέχονται έμπιστευτικά από πηγές της Κυβερνήσεως ή της Άντιπολιτευσεως στούς δημοσιογράφους, δέν παρέχονται ασφαλώς για να έχουν ύλικό... κουτσομπολιού οι δημοσιογράφοι, στις συζητήσεις με τούς φίλους τους. Παρέχονται άκριβώς για να είναι οι εκπρόσωποι της Κοινής Γνώμης όσο τό δυνατόν περισσότερο έννημερωμένοι και να μπορούν να εκτιμήσουν την άλφα ή την βήτα πράξη, έκδήλωση ή δήλωση διαφόρων παραγόντων και να την τοποθετήσουν στις σωστές διαστάσεις της - με στόχο να μη είναι δυνατόν να παρασυρθεί ή κοινή Γνώμη από «εκδηλώσεις θιτρίνας», πού ένδέχεται να «θολώνουν τά νερά».

Έλάχιστες είναι, έξ άλλου, οι περιπτώσεις δημοσιογραφικών, πού έχουν παραβιάσει τό «όφ δη ρέκορντ». Διότι, σ' αυτές τις λίγες περιπτώσεις, ή ποιητή είναι συντριπτική για τόν παραβάτη: Δέν ξαναμβαίνει τίποτε...

Θά ήταν, όμως, παράλειψη να μη